

Bölüm 7

İSLÂMİYET’TE RÜYA VE RÜYA TA’BİRİ¹

Hakan YAMAN²

Rüya (رويا) lügatte, görmek, anlamak, düş, gerçekleşmesi beklenen şey, umut (Develioğlu, 1996: 902) anlamlarına gelen (رأى) sülasi kökünden türemiş Arapça bir kelimedir. İmam-ı Gazâlî, “insanın uyku halindeyken, Ruh âleminde ve Levh-i mahfuzda saklı olan, ilerde olacak şeyleri ya açıkça, hiçbir tâbire lüzum kalmadan veya bir tâbire ihtiyaç olacak şekilde bilip, görmesidir” diye tanımlar. Bir de rüya ile aynı anlamda olan “hulm” kelimesi vardır. Sözlükte, “rüya (da) görmek ve derin derin düşünmek” anlamlarına gelen (حلم) kökünden türemiştir. Çoğulu (أحلام) olan bu kelime daha çok korkunç düşler için kullanılır. Bu konuda Peygamberimiz’den (sav.) şöyle aktarılır: Hoş ve doğru rüya Allah tarafından (yani O’ndan gelen enfüsi bir telkin ve talimdir). Hulm de şeytandandır. (Sofuoğlu, XV, 1989: 6860).

Rüyalar, İbni Mâce’nin, Avf İbni Mâlik’ten rivayet ettiği bir hadîs-i şerife göre üç kısımdır:

1. İnsanları mahzun etmek için şeytan tarafından İka edilen korkunç rüyalar. Yüksek bir yerden düşmek, köpek tarafından ısırılma gibi. Bunlar esassız şeylerdir. İnsan böyle bir rüya görünce Cenab-ı Hakka sığınmalı ve bunu başkalarına hikaye etmemelidir.
2. İnsanın uyanırken ehemmiyetle meşgul olduğu şeylere ait gördüğü rüyalar. Bunlar da birer kuruntu veya inhiraf-ı mizaç neticesi olduğundan esassız şeylerdir.
3. Nübüvvetin kırk altı cüz’ünden bir cüz’ü olarak addolunan rüyalar. Bunlar taraf-ı İlâhîden birer beşaret (müjde) veya inzar (korkutma) mahiyetinde olup, bunları bir kısım melekler Ümmü’l-kitaptan telâkki ederek uyuyanların ruhlarına ilham ederler. (Köksal, 2008: 37-38)

Birinci ve ikinci kısım rüyalar, birer rüya-yı bâtilâdır. Bunlar yukarıda bahsettiğimiz “hulm” kısmına girer. Bunlar karmakarışık şeyler olduğundan “Adgası ahlâm” da denir. “Adgas”, yaşı kurusuna karışmış ot demetleri demektir. Üçüncü

¹ Bu çalışma, Hakan YAMAN tarafından hazırlanan “Ta’bîrnâme-i Fârsî (Çeviri- İnceleme)” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, hakanyaman4225@hotmail.com

iradesiyle ruh beden kafesinden kurtulup başka yerlere gider. Bu âlem içinde başka bir âlemin var olduğunu görür. Aklı başına gelip o âlemden geldiğini ve yine geçici olarak içinde bulunduğu bedenin ölümü durumunda o âleme döneceğini anlar. Böylece bu aşağılık âleme eğilim göstermeyip, o yüksek vatanın sevgisi ve hasretiyle dolar.

KAYNAKLAR

- Akot, B. (2005). *Rüya Tecrübesinin Psikolojik ve Dini Temelleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- _____ (2011). *Tasavvufî Terbiyede Rüyânın Değeri*, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. 10, sy. 19, s. 93-113
- Bozgeyik, B. (2009). *Meşhurların Rüyaları Rüya Nedir? Rüya İle İlgili Temel Bilgiler*, İstanbul: Tuğra Neşriyat.
- Erzurumlu İ. H. (2003). *Mârifetnâme*, sadeleştiren, Durali Yılmaz, İstanbul: Kilim matbaası.
- Evginer, N. (2010). *Psikolojik ve Dini Bir Fenomen Olarak Rüya*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İbn Haldun (2012). *Mukaddime* (8. Baskı). haz: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yayınları.
- İbnü'l-Arabî (2008). *Fusûsu'l-Hikem* (2. Baskı). çeviri ve şerh: Ekrem Demirli, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İmâm-ı Gazâlî (1961). *Kimyâ-yı Saâdet*, çev: Bursalı Hakkı Şenkon, İstanbul: Sönmez Neşriyat ve Matbaacılık A. Ş.
- _____, (2007). *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, çev: Mehmed A. Müftüoğlu, Tashih: A. Fikri Yavuz, İstanbul: Vefa Yayınları.
- İmâm-ı Rabbânî (1999). *Mektûbat-ı İmâm-ı Rabbânî*, çev: Kasım Yayla, İstanbul: Merve Yayınları.
- Develioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (13. baskı), haz. Aydın Sami Güneçal, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Erdoğan, İ. (2003). *İslâm Filozoflarının Rüyanın Mahiyeti Hakkındaki Görüşleri*, İslâmî Araştırmalar Dergisi, 16, S. 1, s. 63-71, Ankara.
- Köksal, İ. (2008). *Rüyaların Fikhî Boyutu*, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13, S. 2, s. 35-54.
- Merter, M. (2012). *Dokuz Yüz Katlı İnsan*, (10. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Mutçalı, S. (t.h.). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Prestij Matbaası.
- Nablûsî, A. (1996). *Ta'tiru'l-enam, fî Ta'biri'l Menam*, Çev: Ali Bayram ve M. Sadi Çöğenli, İstanbul: Cümle Neşriyat.
- Schimmel, A. (2005). *Halifenin Rüyaları İslamda Rüya ve Rüya Tâbiri*, çev: Tüba Erkmén, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Sofuoğlu, M. (1989). *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Rogo, D. S. (1998). *Astral Seyehat Teknikleri*, çev: Rengin Ekiz, İzmir: Ege Meta Yayınları.
- Talbot, M. (1998). *Geçmiş Yaşamlarınızı Keşfedin*, çev: Cenk Türkman, İzmir: Ege Meta Yayınları.
- Uludağ, S. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yazır, E. M. H. (t.s.). *Hak Dini Kur'an Dili*, Sadeleştirenler: İsmail Karaçam vd., İstan-

Sosyal Bilimler Araştırmaları I

bul: Azim Dağıtım.

Yılmaz, K. ve ÇETİN, K. (2007). *Rüyalar ve Niyazî-i Mısrî'nin Ta 'bîrâtü'l-vâkı'ât Adlı Eserinden Rüyaların Dili*, Turkish Studies International Periodical For the Language, Literature and History of Turkish, Volume 2/4 fall.

Yücesoy, S. (2001). *Uykudaki Bilgelik Rüyalar*, İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.